

BİR HÂTIRA

Prof. Fuad Köprülü

Kars Meb'usu ve T. T. K. Üyesi

Atatürk'ün milli tarih çalışmalarına ne büyük bir ehemmiyet verdiği ve bu cins mesaiyi nasıl teşvik ve himaye ettiği herkesçe malûmdur. Millî tarihi yabancıların gözleriyle görmenin, daha doğrusu, onların gösterdikleri şekilde anlamamanın bir millet için ne büyük bir gaflet olduğunu Atatürk büyük dehâsıyla çok iyi biliyordu. Bunun için, maddî ve siyasi istiklâle kavuşturduğu milletini mânevî ve ruhî istiklâle de kavuşturmak için, memlekette tarih tetkiklerinin inkişafına büyük bir ehemmiyet verdi ve Türk Tarih Kurumu'nu işte bu maksatla kurdu.

Atatürk'ün, daha bu cemiyeti kurmazdan çok evvel, tarih meseleleriyle yakından alâkadar olduğu, ve memleketin bin bir hayatî meselesi arasında buna da mühim bir zaman ayırdığı muhakkaktır. Ben burada, kendim için çok muazzez olan bir hâtırayı anlatırken, Ebedî Şefin milli tarih çalışmalarını eskidenberi nasıl teşvik ettiğini göstereceğim:

1339 İkcinciteşrininin son günlerinden birinde idi. O zaman Babıâli caddesi adını taşıyan şimdiki Ankara caddesinde Kanaat kitaphanesinde oturuyordum. O sırada Kanaat kitaphanesi *Türkiye Tarihi* adlı küçük eserimi bastırmıştı. Ben kitaphanede otururken içeriye eski arkadaşım Ruşen Eşref girdi: Ankara'dan yeni gelmişti ve birkaç güne kadar tekrar dönecekti. Yeni kitabımı görünce bana dedi ki:

— Gazi, tarihî eserlere karşı büyük bir alâka gösterir. Kitabından yollarsan çok memnun olacaktır.

Şaşırdım. Kendisini o zamana kadar şahsen tanımak şerefine nail olamadığım Büyük Kahramana kitap takdimini âdeta bir küstahlık sayıyordum. Fakat Ruşen'in ısrarı karşısında, bilhassa tarihî eserlerle alâkadar olduğunu anladıktan sonra - karıncanın Süleyman Peygambere hediye götürmesi kabilinden - ben de kitabımdan bir nüsha takdimine cesaret ettim.

O sırada dahilî ve haricî türlü işlerle meşgul olan Reiscümhur'un kitabımı okuyacağını doğrusu tahmin etmiyordum. Fakat aradan bir hafta geçer geçmez aldığım ve aynen aşağıya koyduğum takdir-name, bu tahminimin yanlışlığını meydana koydu:

Türkiye Cumhuriyeti Riyaseti

Hususi

6

141

Ankara

6 Kânunuevvel 1939

**Darülfünun «Türk Edebiyatı Tarihi» Müderrisi
Köprülüzade Mehmet Fuad Beyefendiye**

«Türkiye Tarihi» nizin, gönderilen, birinci kitabını büyük zevk ve istifade ile okudum. Eser kıymetlidir, mühimdir. Bunu vücade getirmek için sarfettiğiniz ve edeceğiniz mesaiyi takdir ederim. İhtisasınızın tecelli edecek eserleri millete, Cümhuriyete ifa olunabilecek hizmetlerin en kıymetlileri mertebesinde bulunacaktır.

İlim feyzine teşne olanlarla beraber müteakip kitaplarınızın intişarına intizar ederim efendim.

Türkiye Reiscümhuru

Gazi M. Kemal

Doğrudan doğruya kendi el yazılarıyla yazılmış olan bu mektubu alınca ne kadar sevdiğimi, ne derin bir şükran, nasıl bir inşirah ve kuvvet duyduğumu tasvirten hâlâ âcizim. Memleketin Büyük Kurtarıcısı, bin bir meşgalesi arasında, benim gibi basit bir hocaya bu kadar büyük iltifatta bulunsun, buna bir türlü akıl erdiremiyordum. Atatürk'ü o zaman yakından tanımadığım için bunda mazurdum.

Ben bu sevinç ve iftihar içinde iken, aradan birkaç gün geçtikten sonra, o sırada Maarif Vekâleti vekillliğini yapan merhum Necati'nin imzasıyla resmî bir tezkere aldım: «Türkiye Tarihi» min müteakip ciltlerinin biran evvel meydana çıkması için ne gibi maddî yardıma mühtaç olduğumu «Reiscümhur Hazretlerinden aldığı emre jmtisalen» benden soruyordu. Büyük Kurtarıcı'nın bu samimî alâkası,

şükran ve iftiharımı artık son haddine çıkardı. Maarif Vekâleti vekiline derhâl cevap vererek Reiscümhurumuza karşı şükranlarımı arzettim, ve eserin tab'ı Kanaat kitaphanesi tarafından te'min edildiği cihetle Vekâletin maddî yardımına lüzum olmadığını bildirdim.

Memlekete yapılan en küçük bir hizmeti bile bu kadar yüksek ve asil bir iltifatla ve teşvikle karşılayan Ebedî Şef'in bu hâtırasını, ölünceye kadar şükran ve iftiharla saklayacağım; ve bu hâtıra, millî tarih yolundaki çalışmalarımda benim için tükenmez bir kuvvet kaynağı olacaktır...

